

**THE SEMANTICS OF ORNAMENTATION OF THE NEOLITHIC WARE COMMUNITY
PIT-COMB WARE FROM THE TERRITORY OF UKRAINE**

Shcherban Anatoliy, candidate of historical sciences,
Kharkiv State Academy of Culture

The decoration of pottery of the Neolithic cultural and historical community of the pit-combed ceramics, which existed in the territory of the Left Bank Ukraine in the second quarter of the VI - the first quarter of the III millennium BC, was characterized. It was simple, relief, consisted of impressions-holes, covering the entire outer surface of the vessel. Sometimes it was applied in separate places of the inner surface. Attention is drawn to minor chronological modifications. The conclusion is made about the magical sense of ornamentation, which was applied to provide ceramics with a certain strength, likening the creature to the breadwinner, magical and rational strengthening and protection.

Key words: semantics, ornament, pottery, animal.

UDC 738.3.04(477) «634.3»

**THE SEMANTICS OF ORNAMENTATION OF THE NEOLITHIC WARE COMMUNITY
PIT-COMB WARE FROM THE TERRITORY OF UKRAINE**

Shcherban Anatoliy, candidate of historical sciences,
Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

The aim of this paper is to reconstruction of the semantics of ornamentation on pottery one of the oldest pottery communities that existed in the territory of Ukraine – cultural-historical community of pit-comb ceramics.

Research methodology. Eight major publications on the subject (survey reports, scientific journal and newspaper articles) have been reviewed.

The conclusion is made about the magical meaning of ornamentation, applied to all ceramics of a certain intensity and equality of being – the breadwinner, the magical and the rational promotion and protection.

Results. The decoration of pottery of the Neolithic cultural and historical community of the pit-combed ceramics, which existed in the territory of the Left Bank Ukraine in the second quarter of the VI – the first quarter of the III millennium BC, was characterized. It was simple, relief, consisted of impressions-holes, covering the entire outer surface of the vessel. Sometimes it was applied in separate places of the inner surface. Attention is drawn to minor chronological modifications. The conclusion is made about the magical sense of ornamentation, which was applied to provide ceramics with a certain strength, likening the creature to the breadwinner, magical and rational strengthening and protection.

Novelty. First time, the hypothesis of some millennial Using the Neolithic cultural and historical community of pit-comb ceramic ornaments sustainable system of magical purpose.

The practical significance. The results of this study can be used when writing academic and research papers on morphology and semantics of traditional art.

Key words: semantics, ornament, pottery, animal.

Надійшла до редакції 3.11.2016 р.

УДК 688.75:687.016(4)«185/189»

**МАСКАРАДНІ КОСТЮМИ ЧАРЛЬЗА ВОРТА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ**

Дихнич Людмила Петрівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри індустрії моди,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
5020640@ukr.net

Статтю присвячено висвітленню діяльності першого всесвітньо відомого дизайнера одягу, засновника «високої» європейської моди – Чарльза Фредеріка Ворта (1825-1895 рр.). Розкрито історію створення модного Дому «Ворт», визначено специфіку його дизайнерського стилю; проаналізовано особливості конструювання та декоративного оздоблення маскарадних костюмів, виконаних Чарльзом Вортом.

Ключові слова: Чарльз Ворт, «висока мода», костюмований бал, маскарадний костюм.

Постановка проблеми. Французький дизайнер англійського походження Чарльз Фредерік Ворт (1825-1895 рр.) став першим всесвітньо відомим кутюр'є, творцем «високої» європейської моди (haute couture). Він одягав найбагатших і найвпливовіших жінок свого часу: представниць королівських династій Вікторіанської епохи, дружин аристократів і мільйонерів. Саме Ч.Ворту належить чимало винаходів у сфері модного бізнесу. Фантазія кутюр'є була надзвичайно сучасною для свого часу. Приміром, він прикрашав бальний кринолін телеграфними проводами та чипляв на них мініатюрні ластівки; зображав на спідниці паровоз – символ прогресу середини XIX ст.; прикріплював на сукню гніздечка птахів; створив неймовірний шлейф із пір'я павича тощо [1; 8].

Метою даної публікації є вивчення колекції одягу модного Дому «Ворт», створеної протягом 1870-1890-х рр. для костюмованих вечорів та маскарадних балів. Актуальність дослідження зумовлена підвищенням інтересу вітчизняних науковців до студювання модних європейських тенденцій середини XIX ст. із метою визначення їх впливу на подальший розвиток світової індустрії моди. У ході дослідження передбачено вирішення наступних актуальних завдань:

- розглянути історіографію заявленої проблеми;
- висвітлити історію створення модного Дому «Ворт», визначити специфіку його дизайнерського стилю;
- проаналізувати особливості конструювання та декоративного оздоблення маскарадних костюмів, створених Ч. Вортом.

Аналіз джерельної бази доводить, що окремі аспекти заявленої теми неодноразово обговорювалися у науковому колі сучасних вітчизняних (В.Скляренко, Н.Вологжина, О.Ісаєнко, І.Колозінська) [10; 96–101] та зарубіжних дослідників (І.Криксунова, А.Латур, К.Михальова, Я.Нерсесов, О. Хошилова) [3-5], [7; 132–134], [11; 209–214]. Ними було розглянуто біографію Ч.Ворта, проаналізовано досягнення у сфері створення модного одягу, висвітлено значення дизайнерських винаходів Ворта, що певним чином вплинули на подальший розвиток світової моди.

Безпосередній інтерес у контексті визначеної теми становлять автобіографічні спогади молодшого сина Ч.Ворта, Жана-Філіпа – «Століття моди» (Москва, 2013) [2], написані наприкінці 1920-х р. Маскарадним костюмам у них присвячено окрему главу. Зокрема, детально описано елементи одягу, особливості його декорування та якість матеріалів, з яких він був виготовлений.

Цікавим джерелом для вивчення історії створення та функціонування модного Дому «Ворт» слугують мемуари відомих французьких манекенниць середини XX ст. Праллін і Фредді («Таємниці паризьких манекенниць», М., 2010). Окрему увагу привертають публікації сучасних дослідників індустрії моди: О.Васильєва [1; 7-12], Є.Мусіної [6], І. Правденко [8].

Отже, засновник «високої моди» Ч. Ворт народився 1825 р. у містечку Бурн у Лінкольнширі (Великобританія) в бідній англійській родині. У 13 років хлопчик подався до Лондону у пошуках заробітку. Переїхавши до столиці об'єднаного Королівства, він на сім років пов'язав своє життя з фірмою «Lewis & Allenby», що спеціалізувалася на торгівлі текстилем, прикрасами, шаллями, тканинами. Там Ворт виконував обов'язки продавця модного магазину. Вільний час юнак проводив у Лондонській національній галереї, вивчаючи живописні полотна старих майстрів. Він малював, копіюючи візерунки тканин і вишивок, робив ескізи деталей суконь із полотен великих художників. Ці багатогодинні заняття стали для майбутнього дизайнера одягу університетом і відіграли величезну роль у становленні його як творця історичного костюму.

1846 р. Ч.Ворт залишив батьківщину і перебрався до Парижу, де влаштувався на роботу прикажчиком відомого столичного магазину «Villed Paris»; згодом перейшов на роботу до фірми «Gagelin-Origes & Cie». Остання була найвідомішим у середині XIX ст. модним Домом Парижа. Там Ворт почав свій шлях до великої кар'єри. Офіційне визнання прийшло до нього декількома роками пізніше, коли 1855 р. на Міжнародній виставці в Парижі він отримав медаль першого класу за розробку шлейфу нової конструкції, який спадав із плеча, а не талії, створюючи тим самим абсолютно новий силует жіночої сукні.

У 1857 р. спільно з компаньйоном – шведом Отто-Густавом Бобергом Ворт заснував у Парижі власну фірму, яку з часом повністю викупив і створив у столиці перший Дім моделей. Основою його виробництва стали вечірні та вихідні сукні. У рекламі одягу чоловікові допомагала дружина – Марі-Августина Верне, яка демонструвала (наносила візити) дамам вищого світу сукні Ворта, знайомила їх з ескізами нового одягу. Одна з таких аудієнцій їй вирішила долю модельєра. Відвідуючи протягом кількох тижнів дружину австрійського посланника в Парижі, графиню Пауліну фон Меттерніх (вона вважалася наймоднішою жінкою у французькій столиці) – Марі-Августина переконала її купити за символічну ціну одну з суконь Ч. Ворта. Згодом, побачивши це вбрання, імператриця Марія-Євгенія (дружина Наполеона III) зажадала представити їй його творця. Ця зустріч стала зламною у житті Ч. Ворта, який одразу став постачальником французького імператорського двору [10; 96-98].

Після знайомства з Марією-Євгенією клієнтами модельєра закономірно стали придворні дами, які замовляли сукні десятками. Відомо, що для церемонії урочистого відкриття Суецького каналу Ворт створив для французької аристократії понад 150 суконь. Незабаром кутюр'є здобув світову популярність: його клієнтами стали 9 королівських домів Європи. Шанувальниками одягу Ворта стали Єлизавета Австрійська, іспанська королева Марія Христина, королева Швеції Луїза, російська імператриця Марія Федорівна та інші короновані особи [7; 132–134].

Популярність Ворта пояснювалася тим, що крім елегантності, його туалети було зручно носити. Зокрема, вже до 1860-х років кутюр'є змінив форму криноліну (величезної нижньої спідниці), створивши каркас сукні з гнучких сталевих обручів, з'єднаних по вертикалі рухливими стрічками; згодом поміняв круглий каркас на овальний. Кринолін Ворта надавав величезні можливості для прийняття «благородних» поз, які вимагалися тодішніми королівськими церемоніалами, своєю шириною він визначав дистанцію і дозволяв зовні дотримуватися обумовленої скромності.

Десять років кринолін Ворта був на піку моди, доки сам модельєр не запропонував замість нього новий винахід – турнюр. З його допомогою Ворт знов змінив силует і форму сукні. Спереду спідниця стала плоскою і прямою, а задня її частина знаходилась трохи нижче талії і збільшувалася спеціальним каркасом або

подушечкою – турнюром, над яким тканина збиралася великими складками. Зверху спідниця прикрашалася воланами, оброками і бантами. Крім турнюра Ч.Ворту належить ще кілька «модних» винаходів. У 1860 р дизайнер придумав «туніку» – модну спідницю до коліна, яку носили поверх іншої, подовженої. Кутюр'є став першим, хто запропонував шити сукні з двома змінними ліфами, один з яких (більш закритий) був візитним, інший (декольтований, з дуже короткими рукавами) – бальним. Крім того, модельєр винайшов корсет особливої S-образної конструкції, яка надавала жіночим фігурам модний силует пісочного годинника (пишні груди і стегна на противагу вузькій талії). Завдяки Ворту в моду увійшло хутро, зокрема з'явилися хутряні пальто, а також елементи одягу з хутряною опушкою (наприклад, довга накидка без рукавів – ротонда, оксамитова кофта оброблена хутром, хутряні пелерини тощо). «Перше пальто з котикового хутра було ще одним його прагненням ввести у моду щось нове, – писав у своїх спогадах про батька Ф.Ворт. – Перш ніж він змодлював цей вид одягу, який очікувала така неймовірна популярність, хутро ніколи не використовувалося для виготовлення пальто, за винятком хутряних підкладок. Така підкладка носила назву «а-ля рюмс» [2; 125].

Звертався дизайнер й до східної тематики. Він ввів в ужиток шалі з китайського крепу з вишитими шовком зображеннями пагод, китайок із віялами, дивовижних птахів, драконів і фантастичних квітів. Щорічні колекції модного одягу від Ворта миттєво розкуповувалися. Художник комбінував різноманітні матеріали, що відрізнялися за фактурою, кольором та орнаментом. Спідниці нарядів прикрашалися довгим шлейфом, воланами, рюшами, стрічками, вишивкою, бісером, стеклярусом. Колір сукні визначався сезоном, призначенням і віком. Верхній одяг найчастіше конструювали з вовни та оксамиту темних кольорів. Для візитних і прогулянкових костюмів використовували різні відтінки зеленого та коричневого. Чорний оксамит вважався переважно вечірньою тканиною [10; 99].

Наголосимо, що окремим напрямом роботи модного Дому «Ворт» було виготовлення маскарадних суконь. Досить докладно про це можна дізнатися з мемуарів Ж. Ф. Ворта, де він описує не лише святкове вбрання, а й процес його створення. «Він був відомий своєю здатністю придумувати незвичайні маскарадні костюми, – згадував син про батька. – І коли б не з'явилось оголошення про костюмований бал, жінки натовпами прямували до нього, благаючи виготовити щось відмінне від звичайної показної мішури подібних розваг, і часто-густо лише за 12 годин до події!» І далі: «Якщо задуматися про тисячі суконь, які він змодлював, про сотні жінок, яким батько створював вбрання, революцію в жіночій моді, їм здійснену, його безмежні вимоги до оригінальності, можна дивуватися тому, що Ворт ніколи не повторювався! І це дійсно так. Для батька кожне вбрання ставало новим творінням, кожна жінка – ще одним натхненням, а кожен маскарад ще однією можливістю...» [2; 89, 110].

Зокрема, відомо, що Ч. Ворт розробив кілька маскарадних суконь у стилі павича. Одна з них була виконана з «білого оксамиту поверх лимонного тюлю, мала майстерний малюнок з перлин і срібного пір'я та білосніжний плюмаж по краю декольте» [2; 87]. Інший костюм у стилі павича зроблений на замовлення принцеси де Саган. Окрім сукні він складався з шлейфу з пір'я декоративних птахів та діамантового головного убору, над яким височіла голова павича з чубком [2; 91]. Остання сукня була виготовлена для Бала Звірів, де Ворт також представив оригінальний костюм у стилі джунглів. Це була сукня блакитного кольору з сріблом та поясом вишневого відтінку. Необхідний ефект досягався шлейфом, зробленим з тигрової шкури, і капюшоном в формі голови хижака. Капюшон прикріплювався до волосся за допомогою іклів тварини. Великі дорогоцінні камені надавали убору стійкості. Шию прикрашали кілька ниток перлів [2; 91].

Оригінальних форм набув створений ним костюм русалки, виконаний з зеленувато-блакитного тюля з двома риб'ячими хвостами з тканини. Через спину та широку спідницю тягнувся довгий шлейф вишитими срібними лусочками. Доповненням до костюму стала перука з м'якого довгого волосся, а також прикраса – шовкова мережка, інкрустована перлинами і черепашками [2; 89-90].

Звертаючись до тематики часів Людовика XIV, Ч. Ворт створив один із найбагатших жіночих маскарадних костюмів. Його описували так: «Він був таким самим темно-синім, як ніч, а маленький ліф тримався на бретельках, твердих від дорогоцінних каменів. Тлом для цієї ніжно-синьої краси Ворт взяв перлинно-сірий оксамитовий купол, який закінчувався парадним шлейфом. Підкладку він зробив із рожевого атласу, і багато вибив сріблом і перлами. Цей купол несли четверо маленьких негрят, одягнених у сліпучо-білі костюми» [2; 90]. Схожою за конструкцією, кольоровою гамою та декором стала сукня Богині Ночі для іншого костюмованого вечора. Вбрання було виготовлено з темно-синього оксамиту і розшите діамантами. Волосся прикрашала діадема з сапфірів і діамантів [2; 107].

Одним із найдорожчих маскарадних костюмів, створених кутюр'є для чоловіків, став костюм Людовика XV з оксамиту кольору соломи, вишитий сріблом, перлами і діамантами. Жилет виготовлений з білого з золотом дамаста, з точною копією старовинного малюнка. «Кожна перлина і діамант нашивалися вручну, і у кількох дівчат ця робота зайняла майже місяць. Якби замовник не наполягав на тому, щоб його костюм був досконалістю, ми б ніколи не наважилися на таку дорогу роботу...», – згадував син дизайнера [2; 110-111]. Але не лише розкіш, а навіть навпаки, простота сільського життя привертала до себе увагу кутюр'є. За спогадами Ф.Ворта, для Сільського балу Ч.Ворт одягнув своїх клієнток у прості селянські сукні зі скромних матеріалів. А одного разу він створив костюм дівчини-жебракчи у лахмітті. «Волосся було вільно розпущено, на голові хустка та старий солом'яний капелюх поверх неї, великий кошик з квітами в руках...», – так описував це маскарадне вбрання син дизайнера [2; 107].

Окреме місце в маскарадних роботах майстра посіла давньоримська та давньогрецька тематика. Зокрема модельєром створено костюм богині Мінерви. Як згадували сучасники, це була велична сукня з шовкового газу,

вишита відтінками рожевого кольору. Доповненням до вбрання слугувала маленька діамантова діадема «з крилами ібіса, що спадають до вух, і нитками бірюзи з діамантами, які звисали настільки низько, що могли покрити ліф» [2; 91]. Оригінальне декоративне оздоблення мав також костюм Медузи Горгони, прикрашений зміями, що обвивались навколо стегон і були вишиті блискітками. Вінчав вбрання головний убір у формі голови змії [2; 106]. Нерідко Ворт виготовляв одяг за готовими ескізами, скопійованими з полотен відомих художників. Одним із таких маскарадних костюмів стала сукня туркені, відтворена за картиною французького живописця XVIII століття Карла Ванлоо. Як описував Жан-Філіп Ворт, доповненням до вбрання стали облягаючі східні шальвари і чадра [2; 90].

Висновки. Підсумовуючи викладений матеріал, зацентруємо на наступному:

1. Аналіз спеціальної літератури довів, що окремі аспекти діяльності Ч.Ворта у царині індустрії моди розглянуто у роботах вітчизняних (В.Скляренко, Н.Вологжина, О.Ісаєнко, І.Колозинська) та зарубіжних (О.Васильєв, І.Криксунова, А.Латур, К.Михальова, Є.Мусина, Я.Нерсесов, І.Правденко, О.Хорошилова) дослідників. Важливим документальним підґрунтям для вивчення теми стали мемуари сучасників, зайнятих у роботі модного Дому «Ворт» (Жан-Філіп Ворт, манекенниці Праллін і Фредді). Разом із тим, через недостатню вивченість діяльності Ч.Ворта у сфері створення маскарадних костюмів, заявлена тема заслуговує на пильнішу наукову увагу.

2. Модний Дім «Ворт» виник у другій пол. XIX ст. у Парижі. Основою його виробництва стали вечірні та вихідні сукні. Зокрема, роботу модного осередка відрізняла тонка праця з бісером та стеклярусом, а також складний покрій моделей. Серед модних «винаходів» Ч. Ворта варто відзначити кринолін на каркасі з гнучких сталевих обручів, з'єднаних по вертикалі рухливими стрічками; корсет S-образної конструкції, турнюр. Ч. Ворт став першим, хто запропонував шити сукні з двома змінними ліфами та оздоблювати одяг хутром, ввів нову конструкцію шлейфа, який спадав з плеча.

3. Для створення маскардних костюмів Ч. Ворт комбінував різноманітні матеріали, що відрізнялися за фактурою, кольором та орнаментом, використовував також натуральне хутро тварин та оперення птахів. Сукні для костюмованих балів, зазвичай, прикрашалися шлейфами, воланами, рюшами, стрічками, вишивкою золотом, сріблом, бісером та стеклярусом. Для нарядів наближених до певних історичних епох, модельєр використовував справжні коштовні прикраси (перлини, діаманти, сапфіри тощо). За тематикою маскарадні костюми Ч. Ворта створювали образи давньоримських та давньогрецьких богинь, аристократії європейських держав різних історичних періодів, міфологічних героїв, представників тваринного світу тощо.

Наголосимо, що заявлена тема не може обмежуватись лише запропонованою публікацією і вимагає ретельнішого дослідницького вивчення з подальшим відображенням отриманих результатів у спеціалізованих монографіях з теорії та історії світової моди.

Список використаної літератури

1. *Васильєв А.* Властелин моды. Предисловие к русскому изданию / А. Васильев // Ж. Ф. Ворт. Век моды; пер. А. Бряндинская [электронная кн.]. – М. : Этерна, 2013. – С. 7–12.
2. *Ворт Ж.-Ф.* Век моды / Ж.-Ф. Ворт; пер. А. Бряндинская [электронная кн.]. – М. : Этерна, 2013. – 336 с.
3. *Криксунова И.* Великие модельеры-новаторы XIX и XX веков // И. Криксунова. Книга – подарок, достойный королевы обольщения [электронная кн.]. – С-Пб.: Прайм-Еврознак, 2003. – 160 с.
4. *Латур А.* Волшебники парижской моды / А. Латур [электронная кн.]. – М. : Этерна, 2009. – 440 с.
5. *Михалева К.* Moda: предмет, история, социология, экономика / К. Михалева [электронная кн.]. – М. : Издательские решения, 2015. – 304 с.
6. *Мусина Е.* Одна история Чарльза Ворта / Е. Мусина // 365. – 2014. – 22 октяб. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://365mag.ru/fashion/odna-istoriya-charl-za-vorta>
7. *Нерсесов Я.* Путешествие в мир: Moda / Я. Нерсесов. – М. : Олма-пресс Гран, 2002. – 240 с.
8. *Правденко И.* Чарльз Фредерик Ворт и рождение высокой моды / И. Правденко // Style Fashion be fashionable. – 2011. – 1 июня. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // http://style-fashion.ru/history/CHarlz_Frederik_Vort_i_rozhdenie_vysokoi_mody/
9. *Праллин Ф.* Тайны парижских манекенщиц / Праллин. Ф. [пер. А. Григорьева; пред. и фотограф. А. Васильева]. – М. : Этерна, 2010. – 464 с.
10. *Скляренко В.* Сто знаменитостей мира моды / В. Скляренко, Н. Вологжина, О. Исаенко, И. Колозинская. – Харків : Фолио, 2007. – 512 с.
11. *Хорошилова О.* Костюм и мода Российской империи. Эпоха Александра II и Александра III / Хорошилова О. – М. : Этерна, 2015. – 472 с.

References

1. *Vasilev A.* Vlastelin mody. Predislovie k russkomu izdaniyu / A. Vasilev // V kn.: Zhan Filipp Vort. Vek mody; perevod A. Bryandinskaya [elektronnaya kniga]. – Moskva : Eterna, 2013. – S. 7–12.
2. *Vort Zh.-F.* Vek mody / Zh.-F. Vort; perevod A. Bryandinskaya [elektronnaya kniga]. – Moskva : Eterna, 2013. – 336 s.
3. *Kriksunova I.* Velikie modeleryi-novatoryi 19-go i 20-go vekov / V kn.: I. Kriksunova. Kniga – podarok, dostoynyiy korolevyi obolscheniya [elektronnaya kniga]. – Sankt-Peterburg : Praym-Evroznak, 2003. – 160 s.
4. *Latur A.* Volshebnyki parizhskoy mody / A. Latur [elektronnaya kniga]. – Moskva : Eterna, 2009. – 440 s.

5. *Mihaleva K.* Moda: predmet, istoriya, sotsiologiya, ekonomika / K. Mihaleva [elektronnaya kniga]. – Moskva : Izdatelskie resheniya, 2015. – 304 s.
6. *Musina E.* Odnа istoriya Charlza Vorta / E. Musina // 365. – 2014. – 22 oktyabrya. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://365mag.ru/fashion/odna-istoriya-charl-za-vorta>
7. *Nersesov Ya.* Puteshestvie v mir: Moda / Ya. Nersesov. – M. : Olma-press Gran, 2002. – 240 s.
8. *Pravdenko I.* Charlz Frederik Vort i rozhdenie vyisokoy modyi / I. Pravdenko // Style Fashion be fashionable. – 2011. – 1 iyunya. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: // http://style-fashion.ru/history/CHarlz_Frederik_Vort_i_rozhdenie_vysokoi_mody/
9. *Pralin F.* Taynyi parizhskih manekenschits / Pralin. F. [per. A. Grigoreva; pred. i fotograf. A. Vasileva]. – Moskva : Eterna, 2010. – 464 s.
10. *Sklyarenko V.* Sto znamenitostey mira modyi / V. Sklyarenko, N. Vologzhina, O. Isaenko, I. Kolozinskaya. – Harkov : Folio, 2007. – 512 s.
11. *Horoshilova O.* Kostyum i moda Rossiyskoy imperii. Epoha Aleksandra II i Aleksandra III / Horoshilova O. – Moskva : Eerna, 2015. – 472 s.

МАСКАРАДНЫЕ КОСТЮМЫ ЧАРЛЬЗА ВОРТА КАК ВАЖНЫЙ ЭЛЕМЕНТ ЕВРОПЕЙСКОЙ МОДЫ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX СТ.

Дихнич Людмила Петровна, кандидат исторических наук,
доцент кафедры индустрии моды, Киевский национальный
университет культуры и искусств, г. Киев

Статья посвящена деятельности всемирно известного дизайнера одежды, основоположника «высокой» европейской моды – Чарльза Фредерика Ворты (1825-1895 гг.). В публикации освещена история создания модного Дома «Ворт», определена специфика его дизайнерского стиля; проанализированы особенности конструирования и декоративной отделки маскарадных костюмов, выполненных Чарльзом Вортом.

Ключевые слова: Чарльз Ворт, «высокая мода», костюмированный бал, маскарадный костюм.

CHARLES WORTH'S FANCY DRESSES AS AN IMPORTANT ELEMENT OF THE EUROPEAN FASHION OF THE SECOND HALF OF THE NINETEENTH CENTURY

Dyhnych Ludmila, Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of Fashion Industry,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

The research presented in the article aims at studying the career of the world-famous fashion designer and the founder of the «high» European fashion – Charles Frederick Worth (1825-1895). The history of the House of Worth is highlighted; the specifics of its design style is defined; the main features of construction and decoration of fancy dresses made by Charles Worth are analysed in the article.

Key words: Charles Worth, «haute couture», costume ball, fancy dress.

UDC 688.75:687.016(4) «185/189»

CHARLES WORTH'S FANCY DRESSES AS AN IMPORTANT ELEMENT OF THE EUROPEAN FASHION OF THE SECOND HALF OF THE NINETEENTH CENTURY

Dyhnych Ludmila, Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of Fashion Industry,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

The aim of the article is to study the collection created by the House of Worth during the 1870-1890s for costume balls and fancy-dress balls.

Research methodology. Scientific works of such scholars as V.Sklyarenko, N.Volozhyna, O.Isayenko, I.Kolozynska, I.Kryrsunova, A.Latour, K.Mykhalova, Ya. Nersesov, O.Khoroshylova, and publications of such modern fashion industry scholars as A.Vasilyev, E.Musina, I.Pravdenko have been reviewed and used as theoretical basis of the article. «The Century of Fashion» – the autobiographical memoirs of Jean-Philippe, the younger son of Charles Worth – which were written in the late 1920s, can be considered as the material of immediate interest in the context of the topic of the research. Memoirs of famous French fashion models of the mid-twentieth century – Prallin and Freddie – can serve as an interesting source for studying the House of Worth's creation and functioning history.

Results. The House of Worth appeared in the late nineteenth century in Paris. Evening and formal dresses were the basis of its production. Crinoline on a frame of flexible steel hoops connected vertically with the help of moving tapes, a S-shaped corset, and bustle can be named among the fashionable «inventions» of Charles Worth. Various materials that differ in texture, color and pattern, and natural fur of animals and birds feathers were used by Charles Worth to create the fancy dresses. The dresses for costumed balls were usually decorated with trains, flounces, ruffles, ribbons, and embroidery with gold, silver, beads or glass beads. The fancy dresses created by Charles Worth reproduced the images of Roman and Greek goddesses, European aristocracy of different historical periods, mythological heroes, representatives of fauna, etc.

The practical significance. The information contained in this article can be useful for better understanding and further development of the research connected with the history of the House of Worth, the specifics of its design style, the main features of construction and decoration of fancy dresses made by Charles Worth.

Key words: Charles Worth, «haute couture», costume ball, fancy dress.

Надійшла до редакції 12.11.2016 р.

УДК [378.016:81243](410)

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРИДВОРНИЙ БАЛЕТ

Бійо Валерія Володимирівна, аспірантка, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк
valeriavlati@mail.ru

Проаналізовано загальну картину історичного розвитку французького придворного балету з урахуванням провідних барокових тенденцій часу. Узагальнено головні риси придворного балету, прослідковано його еволюцію та визначене місце у жанровій системі французького музичного театру доби бароко. Здійснена спроба дослідити історичні та художньо-естетичні засади феномену французької королівської опери. Представлене уявлення про специфіку жанру французького придворного балету. Виявлені соціальні, художньо-естетичні і жанрові особливості французької театральної культури при королівському дворі та історичні передумови і національні особливості розвитку барокової опери у Франції.

Ключові слова: французький придворний балет, бароко, фігурні танці, пастораль, комедія, опера.

Постановка проблеми. Актуальність статті підтверджується зростанням зацікавленості як науковців, так і практиків бароковим музичним театром Франції, процес відродження якого почався ще у ХХ ст. Барокова музика повернулася міцно і впевнено. Музика Монтеверді, Генделя, Рамо зараз є частиною репертуару сучасної опери. Завдяки активному вивченню джерел XVII-XVIII ст. відбувається відродження тієї музики, тих сценічних творів. Тому варто узагальнити головні риси придворного балету, прослідкувати його еволюцію та визначити місце у жанровій системі французького музичного театру епохи бароко, дослідити історичні й художньо-естетичні засади феномену французької королівської опери.

Мета статті визначається необхідністю дати уявлення про специфіку жанру французького придворного балету, виявити соціальні, художньо-естетичні і жанрові особливості французької театральної культури при королівському дворі.

Останні дослідження та публікації. Історичні і соціально-політичні умови зародження оперного виконавства у Франції сконцентровані в працях істориків, соціологів, музикознавців, зокрема, еволюції опери у Франції (Ж.Комбар), історії опери (Г.Кречмара), історії французького музичного театру (Р.Дюменіля і Ж.Тьєрсо). Серед праць українських і російських вчених відомі роботи, присвячені проблемам французького драматичного театру (А.Адан, В.Большаков, Ю.Кагарлицький, С.Мокульський), західноєвропейського балетного театру (Л.Блок, В.Красовська). Питаннями музично-драматичного театру займалися А.Буличова, Е.Бюкен, М.Друскін, А.Дживелегов і Г.Бояджиєв, В.Ферман, історії і теорії оперного жанру – В.Конен, М.Мугінштейн, М.Черкашина-Губаренко. Французькій музиці та літературі присвятили свої праці Н.Жирмунська, Т.Ліванова, К.Розеншильд.

Виклад матеріалу дослідження. У статті з «Нового словника музики та музикантів Гроува Джеймс Р.Ентоні дає визначення балету: Ballet de cour (фр.). Це вид балету, популярний при французькому дворі у період правління Генрі III, Генрі IV, Луї XIII, та Луї XIV.

1620 р. королівський скрипаль М. Генрі зняв копію важливої колекції балетної музики. Ця музика не збереглась до нашого часу, але список складається з 117 балетів, 96 із них виконувались між 1597 і 1618 роками. М.Крісту (1992 р.) ідентифікував 392 палацових балети, виконаних між 1572 і 1671 роками, за назвою, роком, особливій даті і місцем і, таким чином, задокументував популярність цього жанру [4].

Своїми коренями французький придворний театр веде у глибину середніх віків. Його віддаленими попередниками були пишні феодальні святкування, лицарські турніри, урочисті «в'їзди» королівських осіб і, в особливості, музично-танцювальні «виходи» химерно маскованих костюмованих персонажів під час трапез у палацових бенкетах. Усі ці феодальні святкування, насичені воєнною символікою і суто середньовічною фантастикою, трансформувались у середині XVI ст. Під впливом італійських придворних святкувань, з якими французька аристократія познайомилась під час завойовницьких походів до Італії Карла VIII, Людовіка XII і Франциска I.

Нові танці спершу не мали драматургічного оформлення. Створення цілісної сюжетної синтетичної вистави належить французьким гуманістам, членам «Плеяди». Вони заснували у 1571 р. «Академію музики і танцю», в якій відбувалися, під знаком відродження античної трагедії, експерименти зі з'єднання віршів із музикою і танцями. Якщо в Італії такі досвіди призвели до створення опери, то у Франції їх результатом стала